

"Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!"

2008

spalis

VARPAS

Nr. 10 (168)

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

PARTIZANAS

ANTANAS KRAUJELIS-SIAUBŪNAS

GIMĖ 1928 M. SPALIO 28 D., ŽUVO 1965 M. KOVO 17 D.

*Antaną Petrikonį
80-mečio proga*

*Antaną Napoleoną
Stasiškį 75-mečio
proga*

*Vygintą Juozą
Šnirą 75-mečio
proga*

*Antaną Rimantą
Šakalį 70-mečio
proga*

*Elviną Morkūnaitę-
Čaplikienę apdovanojimo
LPKTS žymeniu „Už
nuopelnus Lietuvai“
proga*

Lietuvos deimančiukai dailininko Antano Rimanto Šakalio kūryboje

Prof. Ona Voverienė

Dailininkas A. R. Šakalys – plataus diapazono menininkas. Jo kūryba apima grafikos, knygų iliustracijos, ekslibriso, dizaino, estampo bei suvenyrinės filatelijos žanrus. Ypač jį išgarsino jo grafikos darbai, estampai bei mažoji grafika – suvenyriniai vokai.

A. R. Šakalys, ko gero, yra vienintelis Lietuvos dailininkas, iš kurių darbų sklinda begalinis pasididžiavimas savo tauta, jos žmonėmis, kūrusiais savo valstybę, pasaulio mokslo šedevrus, unikalią architektūrą, pasaulinio lygio techniką. Iš visų jų trykšta dailininko susižavėjimas savo mažos valstybės žmonių kūrybingumu.

2009 metais minėsime svarbią mūsų tautos istorijai datą – Lietuvos vardo pasirodymo pasaulio istorijos šaltiniuose tūkstantmetį. Tūkstantmečio minėjimo planuose daugybė projektų, tarp jų – Tėviškės pažinimo draugijos (vadovas K. Račkauskas) „Lietuvos deimančių“ projektas, pagal kurį bus įamžintos mūsų tautos kultūros paveldo vertybės. Tokia pati vertybė yra tų kultūros vertybių kūrėjai, Lietuvos deimančiukai.

Matyt, niekas daugiau šioje srityje nėra nuveikęs, kiek dailininkas A. R. Šakalys. Tad, jeigu tas projektas būtų įtrauktas į tūkstantmečio minėjimo planus, jis taptų pačiu svarbiausiu savo istoriškumu, tautiškumu, meniniu autentiškumu.

A. R. Šakalio kūryboje, kurią būtų galima pavadinti „Lietuvos deimančiukai – 1000-mečiui“, net kelios serijos žymiausių Lietuvos žmonių atvaizdų.

Tai nuostabaus grožio estampų serija „Lietuvos kunigaikščiai“, į kurią įeina Lietuvos karaliaus Min-

daugo, kunigaikščių Vytauto Didžiojo, Kęstučio, Gedimino portretai.

Mons. Alfonsas Svarinskas savo pinigais šią seriją tiražavo šimtais egzempliorių ir padovanojo Lietuvos mokykloms, kad mūsų jaunosios lietuvių kartos „iš praeities semtųsi stiprybės“.

Į estampų seriją „Lietuvos mokslininkai“ įeina senojo Vilniaus ir Karaliaučiaus universitetų mokslininkai – Petras Roizijus, Abraomas Kulvietis, Stanislovas Rapalionis, Kazimieras Simonavičius, Mikalojus Daukša, Martynas Mažvydas, Joachimas Lelevelis, Simonas Daukantas, Jurgis Pabrėža, Dionizas Poška ir kiti. Jiems skirtos storiausios knygos, amžininkų prisiminimai, traktatai, tačiau jų atvaizdai menine forma išlikę tik A. R. Šakalio kūryboje.

Kiekvieno lietuvių širdį paglosto Lietuvos aviacijos kūrėjai ir garsieji lakūnai: Kazimieras Simonavičius, Aleksandras Griškevičius, Juozas Lukoševičius, Bronius Oškinis, Balys Karvelis, Steponas Darius ir Stasys Girėnas, jų skrydis per Atlantą, Jurgis Dobkevičius, Antanas Gustaitis ir kiti. Jie yra mūsų tautos pasididžiavimas ir pavyzdys.

Į suvenyrinių vokų seriją „Lietuvos prezidentai“ dailininkas įtraukė ir „žuvusiųjų prezidentą“ – Lietuvos laisvės kovotojų generolą Joną Žemaitį - Vytautą, valdžiusį Lietuvą okupacijos metais iš miškų glūdumos beveik 10 metų, ir Aukščiausiosios Tarybos pirmininką, dainuojančios Sąjūdžio revoliucijos vyriausiąją dirigentą Vytautą Landsbergį. Taip dailininkas pareiškė pasauliui savo pilietinę poziciją, teisingumo atkūrimą jeigu ne valstybėje, tai nors jau mene, žmonių dvasioje, o mums, lietuviams, priminė mūsų gėdingiausią moralinį puvinį, kai melą ir

išdavystę iškėlėme aukščiau žmogiškųjų ir tautinių vertybių, tikrąsias savo tautos vertybes paniekino-me, o svetimąsias, kaip paskutiniai niekšai ir pasaulio padugnės, gerbiame.

Į Lietuvos deimantų – mūsų amžininkų – se-riją pateko garbingiausi mūsų amžiaus žmonės: Lie-tuvos diplomatai Stasys Lozoraitis (jaunesnysis), Voldemaras Čarneckis, Vytautas Dambrava, gene-

rolas Jonas Kronkaitis, dvasiškai arkivyskupas Sigi-tas Tamkevičius, mons. Alfonsas Svarinskas, sesuo Nijolė Sadūnaitė, mokslininkai Zigmas Zinkevičius, Lozoraičio premijos laureatai Nijolė Baužytė, polito-logas antikomunistas Vilius Bražėnas ir kiti. Tai iš tikrųjų labiausiai tautai nusipelnę žmonės, pagal jų gyvenimus ir jų veiklą galima rašyti objektyvią tau-tos istoriją be svetimų įtakų ir interpretacijų.

Kaip pagerinti Seimą

Spalio 12 d. Lie-tuvos visuomenė ketveriems me-tams rinks aukš-čiausią šalies val-džią – naują Seimą. Prieš žengiant savo ateičiai lemtingą žingsnį, verta susi-mąstyti, tinkamai pasiruošti ir atsai-kingai pasielgti.

Demokratija arba savivalda savyje jokių vertybių neturi. Ji tėra mechanizmas, įgalinantis realizuoti demokratinį valdymo būdą. Tikrosios vertybės yra (arba jų nėra) visuomenėje, kuri tą mechanizmą val-do. Jei mechanizmą valdo visuomenė, gyvenanti pagal gerą valią, demokratija – palaima, jei – pagal blogą, demokratija virsta tironija. Tironišką demok-ratiją, „demokratinį centralizmą“, nesenais laikais Lietuvai teko patirti. Deja, po atgautos nepriklausomybės, iš demokratinio valdymo palaimingo gyve-nimo nesulaukėme.

Demokratiniam valdymui renkami visuomenei atstovaujantys valdymo organai: prezidentas, Sei-mas, savivaldybės. Tapti visuomenei atstovaujančiu, iš tam tikro skaičiaus kandidatų, asmeniu, reikalin-ga rinkimų metu surinkti daugiausiai balsų, trumpai tariant, atstovavimo visuomenei teisę lemia rinkėjų daugumos valia, nepriklausomai, ji gera ar bloga.

Jau antrą dešimtmetį Lietuvoje valdžias daugu-mos valia išrenka visuomenė, tačiau ta pati visuo-menė, tik išrinkusi valdžią, ją vertina nepalankiai. Prasčiausiai vertinamas Seimas. Ar demokratijos mechanizmas blogas, ar jis blogai valdomas, ar dau-gumos valia bloga, kad nesiseka sau gera, tarnaujan-čią visuomenei valdžią, išsirinkti?

Demokratinį rinkimų mechanizmas iš tikrųjų turi daug trūkumų, ydų. Jis nevertina renkamųjų ir renkančiųjų išsilavinimo, lojalumo valstybei, tauty-bės, valios kokybės, dorovės bei kitokio cenzo. Šiam mechanizmui svarbu, kad renkamasis ir renkanti-

sis būtų formalūs valstybės piliečiai, mechanizmui svarbi ir lemianti yra balsų dauguma. Tikrovėje esminį vaidmenį tautų ir jų valstybių raidai turi ne dauguma, o mažuma. Šventieji, genijai, išminčiai, talentai – mažuma, tačiau jų įtaka visuomenės rai-dai nepalyginamai didesnė už bet kokią daugumą. Jie iškelia siektinus idealus, savo sektinu pavyzdžiu, ypatingomis dvasios galiomis formuoja pasaulėžiū-rą. Tačiau trumpalaikiai vedliai (valdžios) išsiren-kami visuomenės daugumos valia. Todėl apie valią verta kalbėti plačiau.

Valia yra psichinė galia, pasireiškianti sąmoningu veiklumu. Stebint rinkimines kampanijas, jų kelia-mas emocines audras, neišugdytoje, pilietiskai ne-susiformavusioje visuomenėje, nei psichinė galia, nei sąmoningas veiksmams negali būti išreikšti. To-kiuose rinkimuose vyrauja ne valia, o emocijos, ku-rioms sukelti pasitelkiamos pilkosios bei juodosios agitacinės technologijos ir net modernioji magija. Todėl, kai iš Seimo tribūnos seimūnas arogantiškai postringauja, kad jis išrinktas tautos valia, kad jis atstovauja tautai, teiginys ne abejonę o sarkastišką šypseną kelia. Iš tikrųjų didelė dalis „išrinktųjų“ į Seimą pateko ne rinkėjų valios, o emocijų dėka, ir ne atstovauti bei tarnauti tautai atėjo, o valdžioje būti, sau ar klanui turtus ir pinigus kaupti, malonumais gyventi. Per visas Seimo kadencijas, iš sovietmečio atsinešusi išbandytą propagandos bagažą, jausmais manipuluoti labiausiai sugebėjo Algirdo Mykolo Brazausko vadovaujama Socialdemokratų partija, tačiau ne ką atsiliko ir kitos.

Yra tikra, kad Darbo partija, tikras politinis nulis, tačiau milijonines lėšas valdantis klanas į valdžią at-ėjo per sukeltas emocijas. Jei už ją balsavę piliečiai būtų susimąstę, giliau išvelgę, nesunkiai būtų pa-stebėję, kad tie partijos milijonieriai iš jų prakaito milijonieriais tapo, kad jiems ne piliečių įdarbinimas ir jų buitis, o pačių kišenė, valstybės lovyss labiau-siai rūpi. Deja, rinkėjus labiau paveikė emocijos, nei išvalgomis paremtas sąmoningas veiksmas, valia.

Emocijomis vilioja Valstiečių liaudininkų sąjungos pirmininkė Kazimira Prunskienė. Nusprendusi, kad

sriubomis ar cepelinais patraukti rinkėjus nebetinka, dar neprasidėjus rinkiminei kampanijai, išleido į agitacinę apyvertą „Vartotojo pasą“. Jame numatyta vieta paso savininko nuotraukai, vardui ir pavardei, nurodyta, kad pasą išdavė Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjunga visam gyvenimui. Minimo puslapis atvarte – K. Prunskienės spalvota nuotrauka ir klausimas: „Ar tiki, kad KARTU MES GALIME gyventi sveikiau?“ (Suprask: be valstiečių liaudininkų, geros sveikatos nesitikėk). Toliau seka kreipinys: „MIELAS ŽMOGAU, nors tai ne pirmas pasas kurį Tu laikai savo rankose, tačiau – tai ypatingas dokumentas. Čia rasi patarimų, kuriuos žinodamas ir pritaikydamas savo gyvenime, Tu ir Tavo šeima tapsite sveikesniais... Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungos pirmininkė Kazimiera Prunskienė“.

Artūro Paulausko vadovaujami socialliberalai, į Seimą patekę su šūkiu „Nusipelnėme gyventi geriau!“ ir nieko nenuveikę, kad žmonės gyventų geriau, dabar, žadėdami valdžias priversti dirbti, vėl kelia aistras, tarsi jie nebūtų valdžioje.

Manipulatoriai žmonių jausmais išsiaiškina, ko žmonėms labiausiai trūksta, ko jie siekia ir tuos trūkumus pažada iškart pašalinti, o siekius patenkinti. Štai valstybėje trūksta tiesos ir teisingumo, randasi Rolando Pakso vadovaujama partija Tiesa ir teisingumas, kuri, pasitelkusi Rusijoje kurpiamas rinkimų technologijas ir net būrėją, geba kvailinti žmones. Siekiamos ypatingų, išskirtinių teisių, į seimą taiko ir tokios partijos, kaip Rusų sąjunga ir Lenkų rinkimų akcija, tarsi Lietuvoje tos tautinės mažumos nepriklausytų Lietuvos valstybei ir turėtų veikti kitų valstybių naudai. Taip skatinamas tautinis susipriešinimas valstybės viduje. Ko tik nebrandžioje visuomenėje nebūna! Prieinama net iki absurdo, kai politikieriai kurpia Žemaičių partiją bei siekia įteisinti žemaičių tautybę...

Demokratijos pranašų įpirštas teiginys, kad žmonių valia yra Dievo valia (vox populi – vox Dei) yra tik emocija demokratijos puošmena. Iš tikrųjų valia gali būti gera, bloga, gali valios ir visai nebūti. O bloga valia jau negali būti iš Dievo. Čia dar dera paklausti: ar galima vadinti geros valios raišką balsavimą už vakarykščius tautos prievartautojus buvusius komunistus, kagėbistus bei jų talkininkus, autonomininkus lenkus, nelojalius valstybei formalius piliečius? Ir atsakyti – jie į Seimą pakliuvo per blogą rinkėjų valią, jos visišką nebuvimą bei pasidavimą keliamoms emocijoms.

Dera pastebėti, kad svarią įtaką valdžios rinkimams turi ne bloga valia, o jos nebuvimas arba stoka; apie pusę balsavimo teisę turinčių formalių Lietuvos piliečių į rinkimus neateina. Galimas daiktas, kad jie yra dori, doresni už emocionaliuosius rinkėjus, bet

ne dėl savo kaltės, valios neturi, o emocijoms nepasiduoda. Tačiau jų nedalyvavimas rinkimuose turi įtaką daugumai, kuri, jiems dalyvaujant, gal dauguma nebūtų. Kita vertus, tie bevaliai arba abejingieji yra patogus rezervas nešvarių rinkiminių kampanijų poveikiui, kvailinimui.

Demokratinės valstybės reikalus tvarkyti – vykdyti politiką – reikalinga pilietinė, sąmoninga, turinti gerą valią, politizuota visuomenė. Tačiau per penkiolika nepriklausomybės metų apie geros valios ugdymą šnekėta labai vangiai, o visuomenę depolitizuoti (išpiliētinti) buvo dedamos itin didelės pastangos. Nepasitraukusiems iš visų lygių valdžios buvusiems partiniams nomenklatūrininkams ir naujai į valdžias ateinantiems populistams depolitizuota visuomenė, dėl neatsparumo manipuliacijoms, buvo itin reikalinga. Todėl visuomenės pilietiniam ugdymui ir jos telkimui joks dėmesys nebuvo rodomas. Tik pastaraisiais metais, kai rinkimai į Seimą parodė, kad ne tik demokratijai, bet ir valstybingumui kyla pavojus, valstybės vadovai apie pilietiškumą prabilo. Prabilo gal ir todėl, kad pati visuomenė nebetyli, pradeda susivokti, kad sekimu „švytuokle“, balsavimu „prieš“, iš pažadų kylančiomis emocijomis demokratijos mechanizmo deramai nevaldys, geros valdžios nesukurs.

Visuomenė pati ieško būdų saviugdai, politiniam raštingumui įgyti, siekia tapti nemanipuliuojamu veiksmu valstybėje. Nepaisant įvairių trukdymų „iš viršaus“, kuriasi pilietinės visuomeninės organizacijos, judėjimai. Lietuvoje jau veikia per tūkstantį vietos bendruomenių, kurias galime laikyti pilietinės visuomenės pradžios mokykla, lietuviška talka pilietinei visuomenei telkti. Tikėtina, kad per betarpišką bendravimą, saviugdą amžinųjų ir bendražmogiškųjų vertybių pagrindu, visuomenėje rasis daugiau geros valios, trauksis susvetimėjimas, pilietinė visuomenė kokybe ir kiekybe augs.

Į naują Seimą taiko 21 partija bei keliolika nepriklausomų kandidatų. Pilietinei visuomenei atėjo apsisprendimo ir lemtingo žingsnio metas. Svarbu, kad visuomenė kandidatus rinktų ne emocijų, o geros valios pagrindu, atsižvelgtų ne į jų keliamas emocijas, o į darbus. Tik tokiu keliu einant pagerinsime patį Seimą, išvengsime besikartojančio nusivylimo.

Dėl buvusio politinio kalinio, kario
savanorio, Norilsko Vyčio
Antano Gabužio mirties nuoširdžiai
užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
„Varpo“ redakcija

Lietuvos istorijos gyvosios pamokos: „Žalgirio mūšis“ ir „Lituanikos“ skrydis

Ats. gr. dr. **Vytautas RAČKAUSKAS**
Vilniaus universitetas, LKSD

2008 m. liepos 11-14 d. 83 žmonių delegacija, atstovaujanti visą būrį įvairiausių visuomeninių organizacijų – Lietuvos kariuomenės kūrėjų sąjungą (LKKSS), Lietuvos laisvės kovotojų sąjungą (LLKS), Atsargos karininkų sąjungą (AKS), Lietuvos Krašto apsaugos bičiulių klubą (LKABK), Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociaciją (LKRKA), Lietuvos kariuomenės savanorių draugiją (LKSD), „Raitijos skautus“, Lietuvos šaulių sąjungą (LŠS), Lietuvos pensininkų sąjungą „Bočiai“, Vilniaus Vytautų klubą (VVK) ir kt. – iš Vilniaus, Marijampolės, Telšių bei Vilniaus miesto savivaldybės darbuotojai, aplankė „lietuviui istoriškai brangias vietas Lenkijoje“: Žalgirio mūšio vietą (Grunvaldas, Olštino vaivadija), Stepono Dariaus ir Stasio Girėno žūties vietą Pščelniko kaime (buvęs Soldinas, Ščecino vaivadija).

Kuo gi „garbingos šios vietos“? Pirmoji – didžiu mūšiu, nulėmusiu Lietuvos, kartu ir visos Europos, istorinę raidą, antroji vieta – didžiaviriais, išgarsinusiems Lietuvą visame pasaulyje... 1410 m. liepos 15 d. Žalgirio mūšyje susitiko Lietuvos ir Lenkijos jungtinės pajėgos, vadovaujamos karo vado Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto Didžiojo, su Kryžiuočių ordino kariauna (pagal įvairius šaltinius, per abi puses, kovėsi 25-85 tūkstančiai, žuvo 15-50 tūkstančių karių). Kryžiuočiai, remiami daugumos tuometinės Europos valstybių, buvo Jungtinių pajėgų sutriuškinti (politinis Jungtinių pajėgų vadas buvo Lenkijos karalius Jogaila, taip pat lietuviai) ir po to ordinas daugiau nebeatsigavo. Rytų Europos tautos pradėjo vaduotis iš Kryžiuočių ekspansijos (čekų laukė dar „Husitų karai“). Lietuva sumokėjo didžiulę kainą – kas antras Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės karys negrįžo namo. 1933 m. liepos 15 d., 6 val. 24 min. (Niujorko laiku) iš Niujorko Floyd Bennet aerodromo pakilo lėktuvas „Lituanica“, pilotuojamas lietuvių S. Dariaus ir S. Girėno (JAV piliečiai). Jie perskrido Atlanto vandenyną ir liepos 17 d. 0 val. 36 min. (Berlyno laiku) žuvo tuometinėje Vokietijoje, šalia Kuhdamm kaimo (dabar Pščelnikas). Per 37 val. 11 min. jie nuskrido 6411 km, iki Kauno buvo likę tik 650 km. Pasaulio aviacijos istorijoje šis skridimas minimas kaip vienas tiksliausių. Tuo metu, tai buvo antras rezultatas pasaulyje pagal skritimo nuotolį transatlantine trasa, ketvirtas – pagal išbūtą laiką ore. Pirmą kartą pasaulyje per Atlanto vandenyną, oro keliu iš Šiau-

rės Amerikos į Europą, buvo perskraidintas paštas. Žinant, daugiau ar mažiau, šiuos faktus, pagrindinis kelionės tikslas tapo ne tik šias vietas aplankyti, bet ir minėjimuose „garbingai Lietuvą atstovauti“.

Ankstų liepos 11-osios rytą iš Vilniaus dviem autobusais išvykusi delegacija pakeliui į Griunvaldą aplankė „Vilko guolį“ (Giertožas, netoli Ketčyno), kur buvo II pasaulinio karo metu Adolfo Hitlerio Rytų fronto štabas (tarp 1941-06-21 ir 1944-11-20 Hitleris „guolyje“ praleido virš 800 dienų), ir Sveta Lipka (taip pat netoli Ketčyno), kur pasirodė „Marija su kūdikėliu Jėzumi ant rankų“ ir gausiai yra lankoma maldininkų ne tik iš Lenkijos, bet ir iš viso pasaulio. „Vilko guolio“ griuvėsiai po miglota miško laja atrodė labai išpūdingai, ypač kas apsilankė pirmą kartą. Pamatėme, kiek betono, armatūros ir žmonių triūso įdėta į šį bunkerio kompleksą, kuris puolant sovietų armijai buvo vokiečių hitlerininkų susprogdintas (stambiesiems bunkeriams prireikė net po 10 t dinamito). O Sveta Lipka (Šventa Liepa), pavakarėm, visus pasitiko mažo miestelio ir didingos bažnyčios grožiu, sakraliniu pamaldumu ir giesmėmis. Vėly vakarą, jau sutemus, buvo pasiektas Griunvaldas, įsikurta palapinių miestelyje ir sulaukta ryto (naktį, kaip ir 1410 m prieš mūšį, palapinių miestelį užklupo trumpa ir siautulinga vasaros liūtis). Liepos 12 d. minėta lietuvių delegacija sudalyvavo visuose vykusiuose oficialiuose renginiuose: Šventosiose Mišiose, sveikinimo kalbų, iškilmingos harcerų (skautų) rikiuotės bei gėlių padėjimo prie Žalgirio paminklo ceremonijose. Buvo sudaryta „10-ies lietuviškų vėliavų iškilminga rikiuotė“ iš Lietuvos valstybinės ir minėtų sąjungų bei draugijų vėliavų, kuri ne vieną vietinį lenką nustebino, dažnai girdėjosi kalbant pašnibždomis „litvini, litvini...chodziat“ (lietuviai, lietuviai... eina). Turbūt labai „pastebimai“ ta mūsų rikiuotė atrodė, kad vienu momentu, net Lietuvos Krašto apsaugos ministerijos viceministras Antanas Valys su oficialia delegacija rado laiko prieit, pasilabint ir pabendraut (tai buvo malonu, nes matėsi kokie jie užimti, iš vienos oficialios dalies į kitą...). Vėliau, po oficialios šventės dalies, visi delegacijos nariai „iš Vilniaus komandos“ tapo aktyviais Žalgirio mūšio inscenizacijos žiūrovais...

...O pažiūrėti 10-osios Žalgirio mūšio inscenizacijos, kurioje dalyvavo apie 1300 riterių, tikrai vertėjo. Stulbino inscenizacijos mastas ir žiūrovų gausa (pasak įvairių šaltinių žiūrovų buvo apie 60-100 tūkstančių). Dalyvavo „riteriai“ iš Vokietijos, Suomijos,

Čekijos („kryžiuočiai“) ir Lenkijos, Baltarusijos, Rusijos, Čekijos ir Lietuvos („jungtinė sąjungininkų kariuomenė“). Pirmą kartą Lietuvą „po Gediminaičių stulpų vėliava“ atstovavo „riteriai“ iš mūsų šalies: Trakų pilies brolija „Viduramžių pasiuntiniai“ ir Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai su XIV a. autentiška ginkluote (apie 60 žmonių). Gaila, nors šis renginys sparčiai populiarėja Lietuvoje, bet lietuvių žiūrovų buvo akivaizdi mažuma. Teko sutikti 3-4 grupes, po 5-10 žmonių, kurie buvo pasipuošę tautine lietuviška atributika (užkalbinti lietuviškai, ne vienas jų nustebo, pamatę tokį gausų žmonių būrį iš Lietuvos). Deja, Žalgirio mūšio scenarijus buvo „perdėm lenkiškas“: „lietuvių karių pajėgos buvo kuklios“, „Vytautas Didysis bėgo prašyti pagalbos pas Jogailą“, o „grįžęs karių pastiprinimas, nors laikė rankose skydus su Gedimino stulpais, buvo apvainikuotas vėliava su ereliu“. Ateityje, gausiau dalyvaudami Žalgirio šventėje galėtume pabandyti ir labiau įtakoti šio „mūšio scenarijų“. Siūlome nuvykti kitais metais arba 2010 m. (Žalgirio mūšiui 600 metų) ir sudalyvauti... Pasivaikščiokite po viduramžiškai įrengtą autentišką karinę stovyklą, stebėsite tikras, ne inscenuotas, riterių kautynes - tik reikia atvykti vieną dieną anksčiau iki masinės mūšio inscenizacijos (šiemet iš 24 kovų turnyre dalyvavusių riterių, Lietuvos atstovas užėmė net 3-ią vietą), nusipirksite suvenyrų ne tik vaikams, bet ir sau. Patikėkite, renginys ir reginys – puikai organizuotas...

Po „Žalgirio“, minėta delegacija išvyko į lietuvių lakūnų S. Dariaus ir S. Girėno žūties vietą, 75-ųjų skrydžio per Atlantą metinių minėjimą, į kitą istorijos laikmetį, menantį tarpukario Lietuvą... Kadan gi reikėjo pervažiuoti kitą pusę Lenkijos teritorijos, atsidūrė kelionės dalyviai vėl gilią naktį Mišlybožo girioje, kur stovi kuklus paminklas „dvigubas kryžius“ mūsų lakūnams (paminklo autorius Vytautas Lansbergis-Žemkalnis, 1936 m.). Statant palapines, pradėjo brėkšti, vieni nuėjo miegot, o kiti tykiai, lietuviškas patriotines dainas dainuodami, - nusilenkt Dariui ir Girėnui... Ankstų liepos 13-osios rytą pirmuosius pabudusius pasitiko karšta kareiviška košė su arbata, vėliau išsibudinusiems pasiūlyta – kavos... Po valandos kitos atvyko darbininkai, gaisrininkai, saugumiečiai ir VIP svečiai (Lenkijos ir Lietuvos). Miškas paskendo žmonių alase... Atvyko Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus ir Lenkijos prezidentas Lechas Kačinskis. Padėtos gėlės, pasakyta daug gražių ir patriotiškų kalbų, aplankytas muziejus-klėtelė, kaip ir pridera, bet tykiai, saulei tekant, atiduota pagarba Lietuvos padangių karžygiams, paliko nepakartojamą išpūdį ir atpirkio visus kelionės vargus...

Toliau kelionė atgal, namo... Pakeliui užsukę į Baltijos jūros pajūrį ir apsistoję kempinge, „įmerkia-

me kojas į Baltijos jūrą“, palydime saulę ir jos žaliąjį spindulį (paskutinis saulės blyksnis) ir išsimiegame. Liepos 14 d. grįždami, trumpam užsukame į Malbork'ą (Marienburgą), apžiūrėti Kryžiuočių ordino pilių komplekso, kur buvo kalinamas LDK Didysis kunigaikštis Kęstutis, (vien neskubant apeiti jas reikia bent valandos) ir Frombork'ą, kur 20 paskutiniųjų savo metų kunigavo žymusis heliocentrinės sistemos („Žemė ir planetos sukasi apie Saulę“) teorijos kūrėjas Mikalojus Kopernikas. Už paminklo Kopernikui iškyla labai graži ir išpūdinga buvusi Rytprūsių pilis su bažnyčia viduje, o į Didįjį Bokštą verta užlipti vaizdų pasigrožėt ir stebėt, sukantis Žemės planetai, „Fuko švytuoklės“ – geležinio rutulio ant plieninės stygos – svyravimą. Naktį visi pavargę, bet pilni išpūdžių, atlikę „šventą misiją ir pagerbę didžiavyrius“, pasiekia Vilnių ir išsiskirsto į namus, kitų dar laukia kelionė į kitus Lietuvos miestus. Didi lietuvių kelionė pagerbiant Didžiąją Lietuvos istoriją ir ją kūrusius žmones.

Užbaigiant kelionės išpūdžių pasakojimą, norisi padėkoti Vilniaus miesto merui Juozui Imbrasui ir savivaldybės administracijai, Krašto apsaugos ministerijai, skyrusiems lėšas ir transportą bei Vytautui Čepukui (LKKRA), Valentinui Šapalui (LKKSS) ir Antanui Burokui (LKABK) – rašiusiems raštus, derinusiems išvyką. Dar kartą, atskiras „didelis ačiū“, pagrindiniam organizatoriui – A. Burokui, kuris negailėdamas laiko ir jėgų, beveik kasmet (jau 8-a išvyką), suburia lietuvių tokiems žygiams, pagerbiant Lietuvos didžiavyrius ir taip „prisiliečiant gyvai“ prie mūsų Lietuvos istorijos. Taip pat ačiū, visiems delegacijos dalyviams, už ištvermę, susiklausimą ir meilę Lietuvai. Tai ne „tušti žodžiai“, nes ne kiekvienas ryžtasi šiais laikais tokiai kelionei...

Susitikimai Dubysos slėnyje

Dr. Aldona Kačerauskienė

Kaip įprasta, pirmąjį rugpjūčio šeštadienį į Ariogalą, į gražųjį Dubysos slėnį, iš visų Lietuvos kampelių aštuonioliktąjį kartą rinkosi buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai. Iš pirmo žvilgsnio, rodos, „šventė su Lietuva širdy“ niekuo nesiskyrė nuo ankstesniųjų. Šv. Mišios, tremtinių chorai, į būrelius susimėtę žmonės pagal kalinimo ir tremties vietas, pagal rajonus, kuriuose gyveno jaunystėje ar kuriuose gyvena dabar; žilagalviai vyrai ir moterys, ieškantys jaunystės draugų, kurie sunkiausią gyvenimo valandėlę ištiesė pagalbos ranką, nors patys buvo tokie pat beteisiai, alkani ir pažeminti. Tačiau atidžiau išsižiūrėjus galima buvo pastebėti, jog šiemet susirinko mažiau žmonių. Bėgantis laikas daro savo: vieni iškeliauja į Amžinybę, kiti pasiligoja ir nebesiryžta keliauti. Kitąmet jų susirinks gal dar mažiau. Todėl nutarėme pakalbinti keletą tremtinių ir politinių kalinių, pateikdami klausimą: „Ko niekada iš atminties nepajėgia ištrinti greitai skubantys metai, kas iš pašamonės vis regisi sapnuose?“ Žmonės mielai pasakojo.

Valerija iš Vosiliškio (Raseinių raj.), partizanų ryšininkė, pusantrų metų tardyta ir kankinta Šiaulių kalėjime, nieko neišdavusi, nuteista 10 metų lagerio ir 5 tremties.

Didžiausias žmonių pažeminimas, pasityčiojimas, pasmerkimas fizinėms ir moralinėms kančioms. Vieni metu mus, trisdešimt nuteistų jaunų mergaičių, paskyrė aptarnauti lageryje kalinčias įvairių tautybių senyvas moteris. Kinietės, vokietės, ukrainietės, lietuvės, net žydė, pabėgusi iš geto, įkalinta už tai, kad liko gyva. Dauguma jų – aklos, kurčios, visiškai išsekę. Tokie buvo sovietų valdžios priešai. Jas kasdieną atidžiai suskaičiuodavo.

Daug laiko buvome verčiamos dirbti taigoje, kirsdavome medžius. Nuo darbo normos įvykdymo priklausė duonos daviny. Buvau smulkutė, išsekusi, niekas nenorėjo su manimi dirbti poroje. Tik Staselė, kilusi nuo Pušaloto (Pasvalio raj.) manęs pasigailėjo. Mane iš Sibiro paleido anksčiau, ją – vėliau. Lietuvoje draugaujame iki šiol, lankomės viena pas kitą.

Joana nuo Skuodo, tuomet šešiolikmetė gimnazistė, kartu su šeima ištremta iš Lietuvos 1948 metais.

Kretingoje skrebai mus apvogė, į Sibirą dardėjo me nieko neturėdami. Nelaisvėje – badas nuo pirmos dienos. Mano plaštakos buvo kruvinos nuo sunkaus fizinio darbo, už kurį gaudavau 400 gr. duonos. Ji buvo iš vikių, avižų, miežių mišinio, šlapia, kepta su alūnu. Didžiausia svajonė – pavalgyti.

Mamą išvežė nėsčia. Sibire gimė mūsų sesutė Irutė, kuri mirė vienerių metų. Brolis Kazimieras taigo-

je nušalo kojas, jos gangrenavo. Kentėdamas baisius skausmus, šaukė: „Sese, gelbėk, aš nenoriu mirti. Negalėjome jo išgelbėti, mirė dvidešimt dviejų metų amžiaus. Paskui ištekejau taip pat už tremtinio. Pirmąjį kūdikį pavadinome Irutė, mirusios sesutės atminimui. Tačiau ir mūsų dukrelė mirė Sibire.

Petras iš Papilio (Biržų raj.), 1948 metų tremtinys. Mano brolis nutarė neiti į Raudonąją armiją, slapstėsi Biržų girioje. 1944 metų gruodžio 17 dieną slapčiomis parėjo namo pasiimti šiltesnių drabužių ir maisto. Naktį mūsų sodybą apsupo, brolių nušovė, uždegė namus. Tėvą, motiną ir mane išvarė, visus žiauriai tardė, mušė. Pirmiausia paleido motiną. Ji rado negyvo sūnaus kūną, sudegintą sodybą. Padedama kaimynų, palaidojo sūnų. Tėvo nebepaleido. Mane laikė du mėnesius. 1948 metais mane kartu su motina ištrėmė į Sibirą.

Adelė iš Merkinės, tremtinė nuo 1945 metų rugsėjo vidurio. Mūsų tėvas – partizanas, žuvęs 1946 m. Močiutę, senelį, mamą ir mus, dvi sesutes, ištrėmė į Sibirą. Man buvo treji, sesutei vieneri meteliai. Visada norėjome valgyti. Pastebėjau, kad šeimininkas savo vištoms nunešė dar karštų garuojančių bulvių. Ėmiau jas valgyti. Pastebėjo, man taip spyrė, kad atsitrenkiau į sieną. Namų grįžau su mėlynėmis. Senelis mirė iš bado. Artėjo rinkimai. Atėjo mus varyti balsuoti. Močiutė jiems sako: „Mirštame iš bado. Paimkit šautuvą ir visus iššaudykit“. Kitą rytą močiutę išvežė.

Aldona iš Nedzingės (Varėnos raj.), tremtinė. 1944 metais areštavo tėvą. Mamą, du brolius ir mane keturiolikmetę išvežė į Sibirą miško darbams. Buvome niekinami, vadinami banditais, nemokėjome komių kalbos. Vietiniai mūsų bijojo. Ryškiausias prisiminimas: pavargusi grįžtu iš darbo ir matau – sėdi vyriškis, senas, suvargęs, be dantų. Tai buvo mano tėvas, kurį vaizduotėje mačiau tokį, koks buvo Lietuvoje: jaunas, gražus, sveikas. Tėvą labai mylėjau, į jį esu panaši. Ir štai po penkiolikos metų, praleistų šachtoje kasant anglis, nebegalėjau jo atpažinti.

Silvelina iš Sintautų (Šakių raj.), tremtinė. Tėvui nuo trėmimo pasisekė pabėgti. Du broliai, partizanų ryšininkai, buvo kalėjime. Mane šešiolikmetę, trylikos ir ketverių metų sesutes ištrėmė į Sibirą. Ką ten patyrėme, nepasakosiu. Geriau papasakosiu, kaip buvo mums grįžus į Lietuvą. Sibire ištekėjau už politinio kalinio, į tėvynę parsivežėme dešimties mėnesių dukrytę. Tėviškę radome sugriautą. Nors neleido, bet savo lėšomis stengėmės atstatinėti. Tarybinis ūkis apdėjo mokesčiais, reikalavo mokėti už butą, nors gyvenome savo namuose, kuriuos didelėmis pastangomis atstatėme. Nebuvo kitos išeities – išsikėlėme gyventi į Vievį.

Kazimieras iš Kuršėnų, tremtinys. Sibire aš, septynerių metų broliukas, eidavome elgetauti. Taip nenumirėme iš bado. Lietuviai daug gerų darbų padarė Sibire: atstatė nusmukusias fermas, pakėlė nusmukusius kolchozus. Lietuvius už sąžiningą darbą, aukštą moralę netrukus rusai pradėjo gerbti.

Petras nuo Būtingės, politinis kalinys. Mano tėvas buvo savanoris, gynęs Lietuvos laisvę. Aš taip pat kitoks negalėjau būti. Okupacijos pradžioje nusprendžiau: „Lietuvą paliksiu tik tada, kai surakins rankas

ir kojas, prievarta išveš“. Labiausiai į atmintį įsirėžė tardymai Kretingoje. Kas naktį mušdavo, tyčiodavosi. Į kamerą atvilkdavo kruvinus, leisgyvius.

Nijolė iš Mosėdžio, politinė kalinė. Mane areštavo 1952 metais iš Mosėdžio gimnazijos. Okupacijai priešinosės taip, kaip mokėjome: rašėme ir platino proklamacijas, gėlėmis puošėme partizanų kapus. Per kratą rado mano parašytų eilėraščių. Tai buvo įvardyta kaip tėvynės išdavimas. Nuteisė dešimčiai metų kalėti. Kai suėmė, man buvo septyniolika. Slogiausias – vienišumo jausmas: tėvai Sibire, giminės pasitraukę į užsienį, pasijunti pasaulyje vieniša, niekas neatsiunčia siuntinėlio, neiškviečia į pasimatymą.

Algirdas iš Klaipėdos, politinis kalinys. Buvau sumintas susišaudyme su ginklu rankoje. Man tuomet buvo šešiolika metų. Apsimečiau kurčnebyliu. Nekalbėjau puspenktų metų. Buvau nuteistas mirties bausme, kuri paskui buvo pakeista 25 metams ypatingojo režimo lagerio. Apsimesdamas kurčnebyliu laimėjau tiek, kad nieko neišdaviau.

Iš kalbančiųjų niekas neprakeikė budelių. Kančias padėjo iškęsti maldos, meilė Tėvynei.

Kovoje už brangią Tėvynę: Algimanto apygardos partizanų istorija

Danutė Šilininė

Šios nuostabios knygos-albumo autoriai – Elena Markuckytė, Donatas Pilkauskas, leidėjas Panevėžio Kraštotyros muziejus (2008 m.).

Tai neįkainojamos vertės leidinys, atskleidžias jaunų vyrų ir mergaičių kovą už brangią Lietuvą, aukojant gyvybę, krauju aplaistant gimtąją žemę.

Fotografijos, partizanų spauda, raštai iš genocido aukų muziejaus, ypatingojo archyvo, asmeninių archyvų.

Algimanto apygardos vadas, buvęs medicinos fakulteto studentas, Antanas Slučka-Šarūnas.

Živilė ryšininkės pareigas ėjo iki 1949 metų – vado žūties. Ši kukli narsi moteris keletą dešimtmečių, sėkmingai išsislapsčiusi, gyvena Ukmergėje, tik dabar pasiligojusi žilagalvėje senatvėje. Nežinodamas jos praeities, net neįtartum, kokios ištikimos kovojančios Lietuvos partizanės būta jaunystėje. Jei ne Živilės jaunystės sesutės Julijos, kuriai tebuvo 21 metai, pasiaukojimas, vargu ar ryšininkė Živilė, gabenusi vadui Šarūnui ginklus, spaudą, nešiojusi laiškus iš vienos apygardos į kitą, nakvodama šieno kupetose, rugių gubose, nuošalių sodybų klojimuose, gyva būtų sulaukusi nepriklausomybės. Julytei enkavedistai dantis išmušė, kaulus laužė, reikalaudami išduoti seserį Onutę, bet ji, nepasidavusi egze-

kucijoms, savo tvirtabūde siela atlaikė lagerių golgotą.

„Sesutės kančiomis mane Dievas gelbėjo...“ – nusibraukia ašaras Živilė ir jautriai prisimena partizanų svajones, ypač Antaninių šventę Simonių girios glūdumoje. Be Antano Slučkos-Šarūno, buvo daugiau Antanų. Birželio 13-oji svaigino gamtos atbudimu, miško gėlių puokštėmis, giria atkartojų bebaimį, besiliejančią iš jaunų vyrų krūtininių dainų aidą ir atodūisiais besiveržiančias svajas ateičiai. „Sulauksime laisvės... Važinėsime į atlaidus, kiek daug tada pažįstamų sutiksime...“ Deja, nebuvo lemta tokios laimės sulaukti.

Iš Onutės-Živilės sužinojau apie žavią kaip gėlę, išsiskiriančią nepaprastu grožiu iš kitų, partizanę Sofiją-Klajūnę, gim. 1928 m. Ukmergėje, Lietuvos savanorio Antano Striogos šeimoje, šešerių metų netekusią motinos. Pagirys, Lėnas, Levaniškis, Traupis... Šitose apylinkėse buvusioje Ukmergės apskr. garsėjo didvyriškas Lietuvos karininkas Antanas Žilys-Žaibas su savo būriu. Klajūnė buvo Antano Žilio

Paminklas Algimanto
apygardos partizanams
Troškūnuose

Tėviškės arai

Kęstutis Balčiūnas

Kokia šio krašto ramuma, dangaus žydrinės giluma
Ir ežerų vėsa gaivi, žolė nupjauta patvory!
Aukštųjų skroblių žalias gojus ir karštas smėlis įdienes,
O samanėlės garbana, sulūžta vos tik užminta.

Žaliavo rūtos šalia klėties ir sirpo dienos kaip avietės,
Sena sodyba šalia kelio praeivį kvietėsi prie stalo.
Motulės drobės čia margavo, lyg išskleisti sparnai drugelio.
O žvaigždės liepos danguje, netirpdavo net su aušra.

Ta palaiminga ramuma, dangaus žydrinės giluma,
Motulės drobė audžiama ir žvaigždės liepos danguje
Staiga įsitempė ir plyšo. Žara kraujuodama ištįso...
O skroblių lapų lavina užpildė erdvę lyg pūga. Žalia pūga.

To aukšto gojaus pakrašty, kur ežero vėsa gaivi,
Melsvom bangom į krantą plaukė, kur juosė vieškelis palaukė,
O žvaigždės liepos danguje, netirpo net ir su aušra,
Klastingo priešo apsupti, ten kovės sūnūs keturi. Už laisvę.

Kai ryto saulės spinduliai nudažė dangų raudonai,
Ir paukščiai kilo iš lizdų, vyriausias brolis iš sūnų,
Staiga sukniubo: - išeinu..., sodybos link pasukęs galvą tarė.
O ežero kitam krante stovėjo motina sena...

Kada nuo šuvių ir riksmų, nuo priešo siunčiamų keiksmų
Aidėjo skroblių žalias gojus, ir kaito smėlis įdienes,
Tada antrasis iš sūnų: - sudie, broleliai, išeinu... pasakė.
O ežero kitam krante, raudojo motina sena...

Jau saulė leidos rausdama, žvaigždėlės žiebės palengva,
Nors laumės rūko skraistę audė, dar priešas įnirtingai šaudė.
Ir kai atrodė sutema užklos laukus ir stos tyla,
Trečiasis brolis nuo žaizdų, užgeso tyliai: - palieku...

žmona, keturių vaikučių motina. 1941 m. su kitais gimnazistais, sužinojusi, kokie žmonės įtraukiami į tremiamųjų sąrašus, įspėjo juos, o, prasidėjus karui, su draugais išgelbėjo iš Ukmergės kalėjimo politinius kalinius. Turėdama dokumentus kita pavarde, persirengusi senele, padėjo partizanams maistu, vaisiais, slaugė sužeistuosius, padėjo vyrui visa širdimi. Į NKVD nagus pirmą kartą pateko 1946 m. Iškan-kintą, krauju aptekusią naktį ją vedė sušaudyti, bet kulka nepataikė, pabėgo. 1949 m. žuvo Sofijos vyras A. Žilys-Žaibas. Sofija vėl pateko į čekistų nagus, bet jai buvo lemta atlaikyti kalėjimus ir lagerių pragarą, po to išmokslinti 4 vaikus. Ar dabar ji gyvena Palan-goje – Živilė nežino.

Kol akis užmerksiu, regėsiu Živilę sielos atmintyje. Kai mano gimtinėje Kunigiškių kaimo kapinaitėse Svėdasų seniūnijoje slapta išvogtiems nuo grindinio partizanams, priklausiusiems Algimanto apygardai,

Artėjo priešo tankios gretos, šalia vis sprogdavo granatos.
Ir kai neliko šovinių, mirties išvengt jokių kelių,
Jauniausias brolis iš sūnų, į ežero vėsius vilnis išoko, plaukė...
Kur tolimam, kitam krante, jo laukė motina sena.

Galingai yrės per vilnis, gal leis namus pasiekt lemtis,
Gal nors vienam iš keturių, bebaimių motinos sūnų
Po daugelio sunkių kovų ir žygių partizaniškų ilgų,
Pavyks apglėbt motulę seną, ir vėl įžengt į gimtą namą.

Bet čia išnirus iš gelmių, tarp kulkų čežančių, purslų,
Žaliais plaukais pridengus kūną, žavi, jauna duktė Perkūno,
Valdovė ežero gilaus, laumužė miško iškilaus, prakalbo:
- Ne tau, broleli, ši dalia, ne tau šio krašto ramuma,

Nelemta tau apglėbti mamą ir vėl sugrįžt į gimtą namą.
Kai pasivys kulka ir ežeras paraus krauju, pakils į dausas aru...
Ir taip kas rytas su aušra, kai tirpsta žvaigždės danguje,
Tuomet, kai ošia žalias gojus ir kaista smėlis įdienes,

Galingas aras neramus, išskleidęs danguje sparnus, virš savo
Gimto krašto sklando. Te niekas laisvės mums atimt nebando!
O ežero kitam krante, pavirtus pušimi mama,
Vis laukia grįžtant iš dausų, ereliais tapusių sūnų.

2005 m. balandis.

Juozo Tumo Vaižganto kuopos vadui Albertui Naučiui-Viesului iš Malaišių km. Šventino atgimimo metais tėviškėno architekto a.a. Broniaus Kazlausko suprojektuotą varpinaitę, kai joje įmontuotu varpu skambino politiniai kaliniai, prie žuvusiųjų bendro kapo klūpėjo uniformuoti šauliai, Svėdasų choras giedojo „Partizanai, partizanai...“, liepsningai kalbėjo per stebuklą išlikęs gyvas partizanas a.a. Matas Paškonis-Don Kichotas, iš Onutės-Živilės didelių, gražių akių skruostais riedėjo ašaros. Savo prisiminimuose vietoj žmonių jūros, vilnijančios toli už kapinių akmeninės tvoros, ji matė partizanų jaunystę, girdėjo šaudytas, bet nesušaudytas jų dainas.

Lietuvos žmonės, skaitydami knygą-albumą „Kovoje už brangią Tėvynę“ – Algimanto apygardos istoriją ras daug pažįstamų, artimų, tikėjimu, viltimi, drąsa spinduliuojančių veidų, kurie savo nemirtin-gumu liudys meilę ir ištikimybę Lietuvos laisvei.

LIETUVOS LAISVĖS KOVŲ SAJŪDIS LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SAJUNGA

KREIPIMASIS DĖL PAGRINDINĖS REPREZENTACINĖS VALSTYBĖS AIKŠTĖS IR PASTATO
GEDIMINO PR. 40, VILNIUJE

Lietuvos Respublikos Prezidentui
Valdui Adamkui

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Gediminui Kirkilui

2008-09-16

LR Seimo 1999 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. VIII-1070 nuspręsta, kad Lukiškių aikštė Vilniuje turi tapti reprezentacine Valstybės aikšte su laisvės kovų memorialiniais akcentais. Tuo pačiu nutarimu pritarta LRV 1997 m. gegužės 23 d. nutarimui perduoti prieš Lukiškių aikštę esantį pastatą (Gedimino 40) mokslinio centro ir muziejinei šviečiamajai paskirčiai.

Jau išaugo karta, nepažinusi okupacijų laikų represijų, praėjo beveik dešimt metų nuo minimo nutarimo datos, tačiau idėja pagerbti už Tėvynę žuvusiuosius per visas epochas nepajudėjo iš vietos. Lietuva liko vienintelė, kurios sostinėje nėra laisvės kovų monumento.

Šiomet paskelbtas konkursas, vertinimo komisija atrinko 7 geriausius projektus, rudenį numatoma paskelbti vieną nugalėtoją. Tačiau konkurso užduotyje nėra aki-vaizdžios užuominos apie Laisvės simbolio idėją, laisvės kovų įamžinimą. Nei viename iš pateiktų projektų neatspindėta beveik trečdalis tautos auka ant Laisvės aukuro. Drįstame tvirtinti, kad tokios konkurso sąlygos yra ne tik konkursinės komisijos narių, bet ir užsakovų siekis į užmarštį nustumti Lietuvos didvyrišką kovą už Tėvynės laisvę.

Reprezentacinėse valstybių aikštėse tautos statydino ir statydina didingus, nepaveikius madoms paminklus, atspindinčius iš amžių glūdumos einančią jų istoriją, kovas, įamžinančius aukų dėl laisvės atminimą. Pateiktuose projektuose šito visiškai nėra, o pateikti tik nūdienai skirti tvariniai, gal tinkantys tik kokiam pramogų parkui.

Nuogaustaujame, kad Lukiškių aikštės dalis nepatektų kitų interesų verslininkų grupuotėms. Jau per ilgai užsi- buvo Lukiškių aikštės teritorijoje UAB „Liuidas“ su sta-

tybinėmis medžiagomis, kranais ir kitais rakandais.

Patriotinės visuomeninės organizacijos ne kartą kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybę, Vyriausybę, Seimą, Prezidentą, kviesdamos kartu su laisvės kovotojais spręsti šį valstybei aktualų reikalą, tačiau iš niekur negauta konstruktyvaus sprendimo, tarsi tai būtų ne Valstybės sostinės, o miesto eilinės aikštės ar gatvės remontas, pavedamas savivaldybei. Reikia pridurti, kad mūsų prašymas dalyvauti konkursinės komisijos darbe nebuvo patenkintas.

Praėjus beveik 10-čiai metų nuo minėto Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo, dar visai nepradėtas spręsti teismų iškeldinimo iš buvusių KGB rūmų klausimas. Teismams šiuose rūmuose, kuriuose buvo kankinami ir nužudyti tūkstančiai patriotų – ne vieta.

Norėdami drauge aptarti itin aktualią, neleistinai įsisenėjusią, kenkiančią Valstybės įvaizdžiui ir lietuvių tautai problemą, prašome artimiausiu metu priimti šios sudėties delegaciją:

Viliją Aleknaite – Seimo narę, Rytą Kupčinską – Seimo narį, Lietuvos Sąjūdžio pirmininką Joną Čeponą LLKS prezidiumo pirmininką, Alfonsą Svarinską – monsinjorą, partizanų kapelioną, Vytautą Balsį – partizaną, Romą Batūrą – istoriką, Antaną Tylą – istoriką, Joną Buroką – LLKS valdybos pirmininką, Edvardą Buroką – politkalinį, Robertą Grigą – kunigą, Gediminą Karalių – skulptorių, Stanislovą Kuzmą – skulptorių, Arvydą Gelžinį – istoriką, Gitenį Umbrasą – dailininką.

Pageidautume, kad į pasitarimą būtų pakviesti Vilniaus meras, konkursinės komisijos pirmininkas Juozas Imbrasas, Kultūros ministras Jonas Jučas.

Pagarbiai

*Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdžio
Prezidiumo pirmininkas Jonas Čeponis
Partizanų kapelionas monsinjoras
Alfonsas Svarinskas
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos
valdybos pirmininkas Jonas Burokas*

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovylose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pogrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn.

Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga,
SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Adresas: Architektų g. 14-60, Architektų g. 8-4, LT-04210 Vilnius.
Tel.: 2444619, 2442157.

Redaguoja redakcinė kolegija. Numerio dailininkė ir dizainerė Neringa Motiejūnaitė. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.

168-ojo „Varpo“ numerio redaktorius – Algimantas Zolubas
Skaitykite „VARPA“ internete: www.lrs.lt/rezistencija

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)
Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas HANSABANKAS, Karoliniškių KA.
Sąskaita Nr. LT62.73000.10002492325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13b, Vilnius.
Tiražas 800 vnt.

Aukos VARPUI

Už aukas „Varpui“ dėkojame:

V. Čeponiui – 20 Lt, G. Kaubriui 10 Lt, J. Kojelinei – 10 Lt, A. Vileikienei – 20 Lt, M. Janėnaitei – 20 Lt, A. Červinskui – 20 Lt, Z. Veseliui – 20 Lt, J. Untanui – 10 Lt, A. Mirončienei – 20 Lt, V. Razukui – 20 Lt.

**Dėkojame už pervedus į LLKS sąskaitą
2 proc. nuo pajamų mokesčio.**

Už nuotraukas dėkojame: Alvydui Striukai, Vyteniui Burokui, dr. Juozui Parnaraskui, A. Maksimavičienei, M. Puodžiuvienei.

LLKS žinios

Rugsėjo 6 d. Užpalių apylinkėje atidengtas paminklas Alaušo būrio žuvusiems partizanams ir ryšininkams atminti. Paminklo iniciatorius ir finansinis rėmėjas Juozas Leika, architektas Giedrutis Laucius, žemės sklypą dovanojo V. Vaškelis, statybos darbus vykdė Užpalių gyventojai.

Rugsėjo 8 d. Šiluvoje prasidėjo Švč. Mergelės Marijos Gimimo didieji atšventimai. Tradiciškai dar vadinamų *Šilinių* oktava tęsiasi iki rugsėjo 15 d. Pagrindinė šių metų atšventimų maldų intencija – už Lietuvos šeimas.

Kaip pranešė projekto „Man ne dzin“ koordinatore Guoda Lomanaitė, iki Seimo rinkimų belikus kiek daugiau nei mėnesiui, rugsėjo 11 d. startavo jaunimo pilietiškumo skatinimo informacinė kampanija „Man ne dzin“ ir jos puslapis internete www.mannedzin.lt, kurią rengia Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT). Šio projekto tikslas – skatinti aktyvų jaunimo dalyvavimą visuomeniniame bei pilietiniame gyvenime, gilinti žinias ir susidomėjimą valstybiniu lygiu vykstančiais procesais.

Rugsėjo 12 d. Krašto apsaugos ministro Juozo Oleko iniciatyva buvo sukvietas susitikimas su visuomeninėmis organizacijomis, kuriame pasidalinta

KAM ir visuomeninėmis organizacijoms rūpimais klausimais. Susitikime dalyvavo Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos atstovai.

Ateitininkų federacija rugsėjo 21 d. šv. Mišiomis Šv. Kazimiero bažnyčioje ir programa Vilniaus rotušėje paminėjo prof. Adolfo Damušio, žymaus chemiko, rezistentą, 1941 metų sukilimo dalyvį, Laikinosios Vyriausybės nario, Ateitininkų federacijos vado ir tarybos pirmininko, „Dainavos“ stovyklos (JAV) įkūrėjo, Vyčio ordino kavalieriaus gimimo šimtmetį.

Rugsėjo 22-oji – Baltų vienybės diena. Vilniaus Rotušėje M.K. Čiurlionio kultūros ir paveldo fondas, trečius metus vykdamas projektą „Nacionalinio paveldo išsaugojimui – aktyvi pilietinė iniciatyva“, organizavo renginį dienai paminėti.

Rugsėjo 28 d. tautodailininko Ipolito Užkurnio žmona Aukšė ir laptevietis Jonas Puodžius su žmona Marija aplankė Užkurnių kapus Pyplių kapinėse Širvintų rajone (ketvirtį metų nuo tautodailininko mirties).

Ipolito Užkurnio senelio, knygnešio Baltraus kapas

Prie Ipolito Užkurnio kapo Aukšė Užkurnienė ir Jonas Puodžius

Pulkininkui
Eugenijui Jakimavičiui mirus,
nuoširdžiai užjaučiame žmoną **Mariją**
ir artimuosius

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
„Varpo“ redakcija

Partizanui
Antanui Skrasnadoskiui
mirus, nuoširdžią užuojautą šeimai ir
artimiesiems reiškia

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
„Varpo“ redakcija

ŽALGIRIS

SOLDINAS (PŠČELNIKAS) 2008

